

Södertälje kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter prioriterad tillsyn i Hovsjöskolan
belägen i Södertälje kommun

Tillsyn i Hovsjöskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Södertälje kommun under vårterminen 2015. Hovsjöskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 21 och 23 april 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Av Skolverkets nationella statistik (SIRIS) framgår att mer än hälften av eleverna i årskurs 9 inte når kunskapskraven i alla ämnen. Så har statistiken sett ut i många år, vilket bland annat framgår av den nationella statistiken för de senaste fem åren. Andelen elever som når kunskapskraven i alla ämnen i årskurs 9 har dock ökat de senaste fem åren. Vårterminen 2010 nådde endast 27,7 procent av eleverna kunskapskraven i alla ämnen medan det vårterminen 2014 var 44,9 procent, vilket dock fortfarande är lågt. I riket var motsvarande siffra 77,4 procent samma år. I årskurs 6 fanns det vårterminen 2014, i nästan alla ämnen, flera elever som inte nådde kunskapskraven. I engelska, historia och matematik nådde omkring 20 elever inte kunskapskraven och i fysik omkring 25 elever. De genomsnittliga betygspoängen i de naturvetenskapliga ämnena låg vårterminen 2014 betydligt lägre än rikssnittet i årskurs 6 enligt den nationella statistiken (SIRIS). Även i geografi och historia var de genomsnittliga betygspoängen betydligt lägre.

Det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 har de senaste fem åren legat under rikssnittet, men har ökat över åren. Det var 141,6 vårterminen 2010, men tre år senare, vårterminen 2013, var det 190,0. Därefter sjönk det till 181,5 vårterminen 2014. Det genomsnittliga meritvärdet i riket var 214,8 vårterminen 2014. Sett till olika ämnen i årskurs 9 låg de genomsnittliga betygspoängen betydligt lägre än rikssnittet i fysik, kemi och matematik enligt den nationella statistiken. I franska, religionskunskap och modersmål i årskurs 9 låg de genomsnittliga betygspoängen över rikssnittet.

Vårterminen 2014 var endast 65,3 procent av eleverna i årskurs 9 behöriga till ett yrkesprogram, 63,3 procent behöriga till estetiskt program, 61,2 procent till ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapsprogram och 49 procent till naturvetenskapligt och tekniskt program. Motsvarande siffror för riket var 86,9 procent till yrkesprogram, 85,9 procent till estetiskt program, 84,2 procent för

ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapsprogram och 82,9 procent till naturvetenskapligt och tekniskt program.

Hovsjöskolan har många elever som är nyanlända till Sverige. Av den nationella statistiken (SIRIS) framgår att det påverkar skolans kunskapsresultat som helhet, men att det genomsnittliga meritvärdet ligger lågt även om man undantar gruppen nyanlända elever. Det framgår exempelvis att det genomsnittliga meritvärdet vårterminen 2014 var 191,1 om man inte räknar med resultaten för de nyanlända eleverna. Året innan, vårterminen 2013, var det genomsnittliga meritvärdet 200,5 om man inte räknar med resultaten för de nyanlända eleverna.

Skillnaden i kunskapsresultat mellan flickor och pojkar har varierat i Hovsjöskolan. Vårterminen 2010 hade pojkarna högre genomsnittligt meritvärde än flickorna medan det varit tvärtom de två senaste åren.

Trygghet och studiero

Av skolans egna sammanställningar i dokumentet "*Plan för systematiskt kvalitetsarbete 2014/15*" framgår att skolans personal har arbetat med och följt upp läroplanens övergripande mål gällande normer och värden. Skolans egen utvärdering visar att eleverna i förskoleklassen och i årskurs 1 - 3 har fått större tolerans för varandras olikheter och att flertalet elever har förmåga att lyssna på och respektera andra. När det gäller årskurs 4 - 6 anges i skolans sammanställning att många av elevgrupperna har ett gott socialt klimat och att elevernas trygghet med varandra och de vuxna har ökat. Det anges att det även har gått att se på att elevernas samarbetsförmåga har ökat. För årskurs 7 - 9 anges som resultat i skolans sammanställning att klimatet i vissa elevgrupper behöver förändras.

När det gäller skolans plan mot kränkande behandling anger skolan att planen inte har getts tillräckligt med tid för att den ska bli ett genomarbetat dokument. Det anges att kränkande behandling mellan elever har tagits på stort allvar av lärare och skolläda och att kontakt med vårdnadshavare sker vid allvarligare fall av konflikter och kränkningar. Som resultat av arbetet med planen mot kränkande behandling anges att flera klasser inte har fullföljt uppgiften att arbeta med dokumentet. Som framtida behov anges bland annat att området ska vara en självklar del i samtal med elever och att arbetslagen behöver göra en plan för samtalsteman och övningar i klasserna under läsåret. Det anges vidare att skolans elevhälsoteam har planerat ett förebyggande arbete som innebär att de kommer att leda temadiskussioner i samtliga klasser om diskrimineringsgrunder och elevers egen utveckling.

Beslut

2015-08-25

4 (30)

Dnr 43 - 2014:8522

När det gäller studiero anges i "*Plan för systematiskt kvalitetsarbete 2014/15*" att det är ett förbättringsområde för skolan. Där anges även att vuxna i skolan ska ha ett gemensamt förhållningssätt kring kränkande behandling och bemötande av elever.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2015-12-11
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande vid vite	2015-12-11
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande vid vite	2015-12-11
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande vid vite	2015-12-11
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att personalen i Hovsjöskolan har utvecklat och förbättrat undervisningens kvalitet sedan Skolinspektionens senaste tillsyn 2011. Skolinspektionens tillsyn visar att skolan inom vissa årskurser och ämnen har nått långt när det gäller undervisningens kvalitet jämfört med hur situationen såg ut 2011. Elevernas kunskapsresultat har också i viss mån förbättrats. Samtidigt framgår av den nationella statistiken att över hälften av eleverna i Hovsjöskolan inte når kunskapskraven i alla ämnen i årskurs 9. Även om andelen elever som når kunskapsresultaten har ökat de senaste fem åren ligger det genomsnittliga meritvärdet fortfarande lågt och många elever är inte behöriga att läsa vidare på nationella program i gymnasieskolan. Skolinspektionens tillsyn visar att det finns alltför stora variationer i undervisningens kvalitet mellan olika lärare och ämnen, i synnerhet vad gäller anpassningen av undervisningen utifrån elevernas behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

I Skolinspektionens tillsyn 2011 lyftes de låga kunskapsresultaten som ett område där skolan måste vidta kraftfulla åtgärder. Det handlade dels om att en hög andel elever inte nådde kunskapskraven i alla ämnen, dels om att det genomsnittliga meritvärdet var mycket lågt. Skolan hade då under ett antal år haft en negativ trend vad gäller kunskapsresultaten. I Skolinspektionens beslut (dnr 43-2010:1414) omnämns bland annat fysik, kemi och historia som ämnen där kunskapsresultaten var låga. Även om kunskapsresultaten har förbättrats sedan tillsynen 2011 kvarstår problemet med låga kunskapsresultat och det är till viss del samma ämnen som fortfarande sticker ut när det gäller kunskapsresultaten i årskurs 6 och 9.

Tillsynen visar vidare att det finns ett genomgående problem med bristande studiero i Hovsjöskolan. Det handlar om elever som stör undervisningen och andra elever vilket medför att elevernas kunskapsutveckling kan påverkas negativt. Skolan har även problem med att elever tillåts vara passiva och inte delta i undervisningen. Skolinspektionen har i sin tillsyn kunnat se att den bristande anpassningen till varje elevs behov kan bidra till den bristande arbetsron.

Trots att många elever i Hovsjöskolan riskerar att inte nå kunskapskraven i flera ämnen är det få elever som får särskilt stöd och har åtgärdsprogram. Skolan har utvecklat och förbättrat arbetet med extra anpassningar för enskilda elever, men de extra anpassningarna är inte tillräckliga för de elever som är i behov av särskilt stöd för att nå kunskapskraven.

Skolinspektionens tillsyn visar att skolans elevhälsa tillsammans med lärarna bedriver ett omfattande förebyggande och hälsofrämjande arbete där elevhälsans olika kompetenser samverkar för elevernas bästa. Samtidigt framkommer att detta arbete och värdegrundsarbetet i övrigt ändå inte är tillräckligt. Skolan har problem med ett hårt språkbruk mellan eleverna och det förekommer fysiska angrepp i form av exempelvis slag och att elever kastar föremål på varandra. Även om de hårda orden många gånger uppges vara på skoj så finns det elever som tar åt sig och blir ledsna. Skolan får heller aldrig bli en plats där nedvärderande och otrevliga ord accepteras. Det förekommer även fysiska angrepp mellan elever. Det kan handla om elever som utdelar slag mot andra elever eller att elever kastar föremål på varandra. Även om detta av eleverna uppges vara på skämt så finns det elever i skolan som tar illa vid sig av beteendet. Dessa beteenden skapar en miljö som skiljer sig från vad som är accepterat i samhället i övrigt och från hur läroplanen och skollagen anger att elever ska ha det i skolan. Redan nu föreligger en risk att hårt språkbruk och bråk har blivit en norm för många elever, vilket medför att de inte längre

reagerar på nedsättande ord och slag utan ser detta som en del av vardagen i skolan.

I de intervjuer som genomförts med personal i skolan i samband med tillsynen har det framkommit information om att det finns elever med muslimsk bakgrund som kan befinna sig i utsatt situation i skolan i form av utanförskap eller utfrysning. Redan i Skolinspektionens tillsyn 2011 framkom att elever med somaliskt ursprung riskerade att diskrimineras på grund av sin etnicitet och att dessa elever utsattes för utfrysning. Skolan behöver arbeta mer och tydligare med att se till att skolan är en trygg plats för samtliga elever. Det är viktigt och akut att skolan tar ett krafttag mot detta både i undervisningen och i värdegrundsarbetet.

Sammanfattningsvis måste Södertälje kommun vidta kraftfulla åtgärder för att se till att samtliga elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt, samt att eleverna får en skolgång präglad av trygghet och samhörighet och där lektionerna präglas av studiero. Det är även av största vikt att de elever som är i behov av särskilt stöd också får det. Eleverna måste få en undervisning som är anpassad efter deras behov, intressen och erfarenheter och de måste få stöd att vara fokuserade på kunskapsinhämtning. Det får heller inte förekomma diskriminering eller kränkande behandling och normen i skolan ska vara en nolltolerans mot kränkande tillmälen, bland såväl elever som personal.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Södertälje kommun att vid vite av 700 000 kronor senast den 11 december 2015 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Södertälje kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd.

Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Skyndsamt utreda en elevs behov av särskilt stöd, om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.
- Ge eleverna det särskilda stöd som utredningen visar att de behöver.
- Utarbeta åtgärdsprogram för elever som ska ges särskilt stöd.

Motivering till bedömning av brist

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska eleven enligt skollagen ges sådant stöd. Vidare anger skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Vidare ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet ska beslutas av rektorn eller den som rektorn bestämmer. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt eller i form av anpassad studiegång får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Enligt 2.2 Skolverkets allmänna råd om arbete med extra

anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (SKOLFS 2014:40) bör rektorn skapa rutiner på skolenheten för att tidigt få information från lärare, övrig skolpersonal, elever och elevers vårdnadshavare om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd.

Av tillsynen framgår att alla elever som är i behov av särskilt stöd inte får det. Lärarna arbetar mycket med extra anpassningar, men bland annat på grund av att man upplever att det finns en brist på resurser ges inte särskilt stöd till eleverna. Lärarna anmäler inte behov av särskilt stöd till rektorn och utredningar av elevers behov av särskilt stöd genomförs inte i den utsträckning som skulle behövas.

Av den nationella statistiken (SIRIS) framgår att det varje år är mer än hälften av eleverna i årskurs 9 som inte når kunskapskraven i ett eller flera ämnen. Så har det sett ut flera år tillbaka i tiden. År 2010 var det mer än 70 procent av eleverna i årskurs 9 som inte nådde kunskapskraven i alla ämnen, år 2011 var det 75 procent och år 2012 mer än 60 procent. Sett till de olika ämnena finns det varje läsår fem ämnen eller fler där minst 10 elever inte når kunskapskraven. En liknande situation finns i årskurs 6 om man ser till den nationella betygsstatistiken.

Rektorn uppger i intervju att de 45 - 50 elever som är nyanlända och som går i skolans förberedelseklasser har åtgärdsprogram. Detta bekräftas i intervju med lärare. På frågorna Skolinspektionen ställt innan tillsynsbesöket svarar rektorn att det är två elever i årskurs 4, två elever i årskurs 7, två elever i årskurs 8, samt en elev i årskurs 9 som får särskilt stöd (totalt sju elever). I intervju berättar rektorn att det rör sig om elever som har långsam inläring, inläringssvårigheter och funktionsnedsättningar. Rektorn beskriver vidare att det finns elever som andra skolor sannolikt skulle gett särskilt stöd, men som skolans lärare klarar av att hantera och fånga upp i den ordinarie undervisningen.

I intervju med representanter för elevhälsan framkommer att samtliga elever i den särskilda undervisningsgruppen och i skolans språkgrupper har åtgärdsprogram. Elevhälsans representanter uppger vidare att omkring 20 elever har ett åtgärdsprogram. Av dessa framgår att eleverna exempelvis behöver stöd i språkundervisningen (engelska och svenska), hjälp med inläring och det sociala samspelet samt att komma ikapp undervisningen.

Lärarna uppger i intervju att det i varje årskurs finns flera elever som inte klarar kunskapskraven. En grupp lärare beskriver att de upplever att fler speciallärare skulle göra stor skillnad för eleverna, särskilt eleverna i de högre

årskurserna skulle behöva mer tid med speciallärare. Lärarna uppger vidare att skolan är i behov av logopedkompetens.

Rektorn uppger i intervju att alla elever som är i behov särskilt stöd inte får det, och att det finns elever som inte får tillräckligt med vuxenstöd, lugn och ro och stöd för inläring. En av anledningarna till att alla elever som är i behov av särskilt stöd inte får det är att skolan inte har tillräckligt med resurser för att ge dem det. Den bild som rektorn ger av att skolans ekonomi påverkar elevernas förutsättningar att få särskilt stöd bekräftas bland annat av representanter för elevhälsan. Rektorn upplever att stödet från huvudmannen gällande det särskilda stödet är ett av få områden där huvudmannen inte ger rektorn tillräckligt med stöd. Huvudmannen ger inte skolan mer resurser för elever i behov av särskilt stöd trots skolans behov.

I intervju med representanter för elevhälsan framkommer att deras uppfattning också är att alla elever som behöver särskilt stöd inte får det. De uppger att man i skolan har blivit bättre på extra anpassningar, men att det särskilda stödet inte fungerar. De uppger vidare att det går elever på skolan som behöver särskilt stöd men där vårdnadshavarna motsätter sig stödet. Det tar tid att arbeta med dessa föräldrar för att eleverna ska få det stöd de behöver. Även representanter för elevhälsan uppger att skolan skulle behöva en logoped.

Av Skolinspektionens skolenkät framkommer att 35 procent av de lärare som besvarat enkäten tycker att påståendet *"Jag har förutsättningar att hjälpa elever som är i behov av det."* stämmer ganska dåligt. Vidare svarar så mycket som 45 procent av lärarna i samma enkät att påståendet *"På den här skolan upprättas åtgärdsprogram för de elever som riskerar att inte nå kunskapskraven."* stämmer ganska dåligt eller inte alls. Det är vidare över hälften av de svarande lärarna som på påståendet *"Om det framkommer att en elev på skolan har behov av särskilt stöd utreds det snabbt."* svarar att det stämmer ganska dåligt eller inte alls.

Lärarna beskriver i intervjuer hur de arbetar med extra anpassningar under lektionerna genom att ha flera olika lösningar för olika elever. Det finns exempelvis överenskommelser med vissa elever om annat eller mer konkret material, annat schema och möjlighet till att få röra på sig. Lärarna uppger att arbetet med extra anpassningar har påverkat arbetet med särskilt stöd. Lärarna uppger att de upplever det som svårt att veta vad de ska göra när extra anpassningar inte fungerar med tanke på att de saknar speciallärare. Lärarna uppger också att de inte skriver åtgärdsprogram för alla elever som riskerar att inte nå kunskapskraven. Enligt lärarna har specialpedagogen uppgett att de inte behöver det.

Lärarna uppger i intervju att det i några årskurser inte gavs något särskilt stöd i matematik och de naturorienterande ämnena under förra läsåret, men att eleverna nu till viss del får särskilt stöd i dessa ämnen. Samtidigt finns det fortfarande vissa årskurser där eleverna inte får något särskilt stöd. Enligt lärarna räcker det inte med det stöd som specialpedagogen ger i matematik. Lärarna uppger att de har bett om resurser för att kunna arbeta med de elever som inte går framåt i sin kunskapsutveckling. Enligt lärarna har eleverna behov av mer särskilt stöd. De har exempelvis elever som trots flera år i skolan ännu inte kan läsa. Dessa elever har först nu efter flera år fått särskilt stöd. Lärarna känner sig frustrerade över att det tar så lång tid innan skolan sätter in stöd-åtgärder. De uppger att behovet av särskilt stöd är stort bland eleverna, men att skolan saknar möjlighet till intensivt stöd, som exempelvis lästräning varje dag. Lärarna ser ett behov bland eleverna som inte tas på allvar. De upplever att det inte händer någonting trots att många elever behöver stöd. I vissa ämnen och i vissa årskurser blir behovet uppenbart och det är tydligt att det finns elever som inte får det stöd som de behöver. Detta visar sig bland annat genom att eleverna har svårt att delta i lektionerna och därmed stör sina klasskamrater. Lärarna uppger också att de saknar speciallärare i skolan och att det påverkar möjligheterna att ge eleverna särskilt stöd.

Några lärare som undervisar i de samhällsorienterande ämnena beskriver i intervju att ämnena är svåra för elever med brister i språkkunskaper och utan tidigare erfarenheter av den svenska samhällsstrukturen eftersom ämnena innehåller många komplicerade ord och begrepp. Lärarna beskriver att nyanlända elever ofta säger att de upplever de samhällsorienterande ämnena som svårast. Lärarna uppger att omkring 20 procent av eleverna som skrev de nationella proven i de samhällsorienterande ämnena fick provbetyget F. Vidare uppger lärarna att omkring 10 - 15 procent av eleverna i varje årskurs riskerar att inte nå målen i de samhällsorienterande ämnena.

I intervju med lärare framkommer vidare att många elever inte har nått kraven för godkänt i de nationella proven i årskurs 9 i ett par ämnen. Lärarna beskriver att de kommer att läsa intensivt med eleverna inför de resterande delarna av de nationella proven och inför att eleverna slutar skolan. Samtidigt bedömer de att det är försent för många av eleverna och att det är för lite tid kvar för att reparera elevernas kunskapsluckor. Lärarna uppger vidare att skolan inte kommer att utarbeta fler åtgärdsprogram efter att resultaten i de nationella proven har kommit. Skolan kommer istället att arbeta vidare med extra insatser såsom läxhjälp och stödinsatser från lärare.

I olika intervjuer med lärare beskriver de en oro för nyanlända elever. Det är svårt att utreda vilka behov nyanlända elever har och vad deras svårigheter i

skolan beror på; om det beror på bristande språkkunskaper i svenska, tidigare erfarenheter eller något annat. På skolan går barn som har upplevt trauman, barn som inte har beviljats uppehållstillstånd, barn som bor trångt och barn med föräldrar som har olika slags svårigheter. Lärarna uppger att flera av de nyanlända eleverna skulle behöva någon form av stödsamtal. Vidare beskriver de att en grupp elever i de högre årskurserna har förstått att de inte kommer att kunna gå vidare till ett nationellt program i gymnasieskolan. Dessa elever har därför gett upp. De blir lätt frustrerade och stör andra elever. Skolan har gjort en del insatser för dessa elever, men eleverna behöver mer stöd, uppger lärarna.

Skolinspektionens utredning visar att Hovsjöskolan inte ger särskilt stöd till alla elever som är i behov av det. Lärarna och elevhälsan arbetar mycket med extra anpassningar, vilket följer skollagens krav, men för många av eleverna är extra anpassningar inte tillräckligt. Detta framgår tydligt av kunskapsresultaten för eleverna i Hovsjöskolan.

Skolinspektionen vill påtala att när det visar sig att extra anpassningar inte är tillräckligt för att en elev ska nå kunskapskraven ska detta anmälas till rektorn och därefter skyndsamt utredas. Enligt 2.2 i Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, bör rektorn skapa rutiner på skolenheten för att tidigt få information från lärare, övrig skolpersonal, elever och elevers vårdnadshavare om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. I Hovsjöskolan finns rutiner för arbetet med särskilt stöd, men tillsynen visar att det finns brister i hur väl rutinerna har förankrats i organisationen. Detta ger sig i uttryck av att det trots låg måluppfyllelse är få elever som får särskilt stöd. I Hovsjöskolan fortsätter lärarna i många fall i stället att arbeta med extra anpassningar. En av de förklaringar som framkommer i intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn är att skolan inte har tillräckligt med resurser för att ge särskilt stöd till alla de elever som är i behov av det. Lärare ger exempel på elever som under en lång tid varit utan särskilt stöd trots att de är i behov av det. Vidare framkommer att det finns elever som inte har lärt sig läsa efter flera år i skolan och som fått vänta med att få särskilt stöd. De elever som i de nationella proven i årskurs 9 fick resultat som visade att de hade stora kunskapsluckor fick inte särskilt stöd utan endast extra anpassningar.

Skolinspektionen anser att det sett till hur många elever som inte når kunskapskraven i skolans olika ämnen och årskurser är få elever som har ett åtgärdsprogram i Hovsjöskolan. Det har de senaste fem åren enbart i årskurs 9 varit mellan 25 och 45 elever varje vårtermin som inte nått kunskapskraven i ett eller flera ämnen. Vårterminen 2015 var det dock endast omkring 10 till 20 elever i

hela skolan som fick särskilt stöd och som hade ett åtgärdsprogram (eleverna i förberedelseklassen är inte inräknade). Såväl rektorn som lärare och elevhälsan bekräftar i intervju att det finns elever som är i behov av särskilt stöd som inte får det.

Skolinspektionens utredning visar sammanfattningsvis att det finns elever i behov av särskilt stöd, men som inte får det. Lärarna fortsätter att arbeta med extra anpassningar trots att särskilda stödåtgärder behöver sättas in. Behovet av särskilt stöd utreds heller inte. Som framgår av uppgifterna ovan är det inget nyuppkommet problem att det är många elever i Hovsjöskolan som behöver särskilt stöd för att nå kunskapskraven. Det framgår av elevernas resultat på de nationella proven och av elevernas betyg år efter år. Skolinspektionen skrev i sitt beslut 2011 att kraftfulla åtgärder måste vidtas vad gäller kunskapsresultaten i Hovsjöskolan. Det är därför anmärkningsvärt att eleverna fortfarande inte får det särskilda stöd som de behöver.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Södertälje kommuns verksamhet vid Hovsjöskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Södertälje kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i skolans arbete med särskilt stöd. Det har framkommit att det finns elever i behov av särskilt stöd som inte får det stöd de har rätt till. Elever ska enligt skollagen få extra anpassningar eller särskilt stöd när det befaras att de inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Att skolan inte ger elever det särskilda stöd de har rätt till ökar därmed påtagligt risken att eleverna inte når målen för utbildningen. Att detta sker framgår av Hovsjöskolans låga kunskapsresultat.

Tillsynen visar att bristerna i skolans arbete med särskilt stöd har pågått under en längre tid. Bristerna har också tidigare påpekats av Skolinspektionen, i samband med tillsynen år 2011, och har nu alltså kunnat konstateras igen. Att bristerna fått reella konsekvenser för eleverna under denna tid, framgår av bland annat i intervju med lärare och elevhälsan. Om bristerna tillåts fortgå inom detta centrala område är det troligt att bristerna även framöver kan komma att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Bristerna i skolans arbete med särskilt stöd är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. De elever som drabbas av bristerna är framförallt sådana som får betraktas som särskilt utsatta. Det är därför angeläget att bristerna inom detta centrala område snarast rättas till.

Skolinspektionen bedömer att skäl föreligger att förena föreläggandet med vite. Detta med hänsyn till bristernas allvar och de konsekvenser för eleverna som bristerna fått och riskerar att få samt att bristerna har förelegat under en lång tid.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningsskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.
- Se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Vidta sådana åtgärder att det råder studiero under lektionerna i skolan.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionens skolenkät visar att hela 60 procent av de elever i årskurs 5 som besvarat enkäten instämmer i påståendet "*På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet*". Elever uppger i intervjuer att prat och skrik på lektioner gör att de inte får arbetsro. Det varierar mellan årskurserna hur stort problem eleverna upplever att det är att elever stör under lektionstid, men samtliga elever uppger att det kan vara stökigt under lektionerna och att studie- och arbetsron påverkas negativt. Eleverna uppger vidare att det ofta är en liten grupp elever som stör eller att det är någon enstaka elev som börjar och som sedan får med sig andra elever.

En lärare uppger att man som lärare hela tiden måste "*ligga steget före eleverna*" och arbeta med att bygga relationer till eleverna för att förhindra att lektionerna blir stökiga. Flera elever bekräftar i intervju lärarens bild och beskriver att det blir mycket stök på lektionerna i de ämnen där de haft många lärarbyten och där lärarna ännu inte lärt känna eleverna.

Flera elever från olika årskurser beskriver också att det är i vissa ämnen och med vissa lärare som lektionerna blir stökiga. Enligt eleverna handlar det om att de lärarnas lektioner är tråkiga och att läraren inte lyckas fånga elevernas intresse. Eleverna uppger vidare att inte alla lärare bryr sig när elever stör, och att det under en sådan lärares lektioner kan bli "*låtsasbråk*" eller att någon elev säger något roligt och får resten av klassen att skratta. Under dessa lektioner brukar eleverna inte lyssna på läraren och en stor del av lektionstiden går bort. Några elever beskriver hur de kan bli arga på eleverna som stör och säga ifrån, men om det inte hjälper ger de upp och börjar prata rakt ut som de andra. Eleverna uppger också att vissa elever har satt i system att ställa irrelevanta frågor för att slippa arbeta under lektionen. Vidare har det hänt att läraren har visat ut hela klassen från klassrummet när elever har stört under lektionen. I en intervju uppger eleverna att de ofta för diskussioner på lektionerna om den bristande studieron, men att det inte hjälper.

I Skolinspektionens skolenkät har lärarna fått svara på påståendet "*Det är en god studiemiljö på skolan*". Hela 35 procent av de svarande lärarna angav att påståendet stämmer ganska dåligt. Vidare svarade bara 22 procent av lärarna att påståendet "*Mina elever har studiero på lektionerna*" stämmer ganska dåligt. I intervju med lärare uppger några lärare att elevernas kunskapsutveckling bromsas på grund av bristande studiero på lektionerna. De beskriver att eleverna inte orkar arbeta på lektionerna och att det inte är tillräcklig arbetsro

för dem. De beskriver också hur en del elever tappar fart i sin kunskapsutveckling på grund av stökiga elever som stör. I en intervju beskriver lärarna att man har elever som inte klarar av att vara i ett klassrum och delta i undervisningen och som i stället stör.

Den bild lärarna ger bekräftas av de lektionsobservationer som Skolinspektionen gör. Det är flera lektioner där undervisningen i hög grad påverkas negativt av bristande studiero. Det är också flera lektioner där mycket tid läggs på att skapa arbetsro i stället för ägnas åt lärande. Skolinspektionen ser elever som har mer fokus på varandra än på läraren och lektionen; elever som sitter och sjunger eller pratar rakt ut när andra elever eller läraren pratar; elever som kastar föremål på varandra samt elever som för oväsen och fäller kommentarer när eleverna förväntas lösa uppgifter på egen hand under tystnad.

I Skolinspektionens tillsyn 2011 framkom att det fanns stora brister med studiero i vissa klasser. Lektionerna i dessa klasser var stökiga och eleverna hade svårt att koncentrera sig. Skolinspektionens utredning visar att det ännu på många lektioner råder brist på studiero och att det förekommer stökiga lektioner. Såväl lärare som elever upplever att detta påverkar elevernas möjligheter till inläring. Med hänsyn till de låga kunskapsresultaten är det viktigt att vidta sådana åtgärder så att eleverna förmår fokusera på undervisningen, visa hänsyn till varandra och bidra till studiero under lektionerna.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Hovsjöskolan inte uppfyller de krav som ställs i författningarna, föreligger skäl att förelägga Södertälje kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa konstaterad brist.

Den bristande studieron försvårar allvarligt elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Det är därför av största vikt att åtgärder för detta

vidtas skyndsamt. Huvudmannen inte har tagit sitt ansvar då bristen har pågått under lång tid. Med hänsyn till bristens allvar och de konsekvenser bristen redan fått och framöver riskerar att få för eleverna bedömer Skolinspektionen att det sammantaget finns skäl att förena föreläggandet med vite.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, God miljö för utveckling och lärande, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden)

Åtgärder

- Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.
- Se till att det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet i Hovsjöskolan.
- Se till att elever inte utsätts för kränkande behandling eller diskriminering på grund av sin etniska tillhörighet eller religion.

Motivering till bedömning av brist

Av läroplanen framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Verksamheten i skolan ska präglas av omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling. Ingen i skolan ska utsättas för kränkande behandling eller diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning. Tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas. Skolan ska bemöta främlingsfientlighet och intolerans med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Skolans mål är bland annat att varje elev respekterar andra människors egenvärde och kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.

Alla som arbetar i skolan ska medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen. Alla som arbetar i skolan ska vidare i sin verksamhet bidra till att aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper samt visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt. Av läroplanen framgår vidare att läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Tillsynen visar att det finns brister i det förebyggande värdegrundsarbetet. I samtliga av Skolinspektionens intervjuer med elever lyfts dock den goda stämningen som en av Hovsjöskolans mest positiva sidor. Eleverna som Skolinspektionen har pratat med upplever att det finns en bra gemenskap i skolan. Det framkommer vidare att vuxna reagerar på och utreder de konflikter och bråk som uppstår. Många elever beskriver samtidigt i intervjuer att det finns ett hårt språkbruk bland eleverna och att det finns elever i skolan som använder många fula ord och hårda uttryck till och om varandra. Eleverna uppger att det förs diskussioner om det hårda språkbruket i klasserna, men det hjälper inte. Under intervjuerna framkommer att det råder delade meningar bland eleverna gällande orden och uttrycken. Några elever menar att orden och uttrycken bara är på skoj och inte allvarligt menade, medan andra elever har en

motsatt uppfattning. Eleverna uppger att vissa elever tar åt sig av de hårda orden och blir ledsna.

I intervju med lärare uppger de att språkbruket är ett problem i skolan. "Fitta" och "hora" är två vanligt förekommande ord bland eleverna. Några lärare uppger att eleverna inte menar vad de säger och att de säger orden på skämt. Lärarna uppger att de alltid säger till när de hör olämpliga ord, men att de inte har lyckats få det hårda språkbruket att upphöra på skolan. Lärarna betonar att alla elever inte har ett dåligt språkbruk, men de elever som har det hörs och syns. En lärare uppger att det finns elever som anser att de går i en dålig skola och att språkbruket är ett av skälen till att de känner så.

Enligt representanter för elevhälsan är det, trots det hårda språkbruket, få slagsmål och konflikter mellan eleverna. Elevhälsan beskriver att såväl mentorer som skolans kurator arbetar med eleverna för att reda ut de konflikter som uppstår. Representanterna uppger även att skolan har problem med en så kallad "machokultur", där det finns en tydlig uppfattning om hur en man respektive kvinna ska vara. Denna typ av kultur beskrivs även i intervju med en grupp lärare. Kulturen i skolan får till följd att många elever blir lättstöta och reagerar starkt på vad andra elever säger och gör.

Den rådande kulturen som beskrevs ovan är enligt elevhälsans representanter tydligare bland pojkarna än flickorna. Enligt elevhälsans uppfattning kan det vara en rätt hård jargong mellan pojkarna i skolan. Eleverna kan vara verbalt elaka mot varandra. I stället för att stötta varandra finns det en tendens att pojkarna försöker dra ner varandra med nedlåtande kommentarer och hårda ord. Skolan samarbetar med polisen, socialtjänsten och fritidsgården och har förebyggande samtal med eleverna i skolan. I intervjun med representanter för elevhälsan uppges att de arbetar med att ge stöd till eleverna för att de ska klara av att göra olika val när det gäller bland annat livsstil även om det ifrågasätts hemifrån.

Under Skolinspektionens observationer i de allmänna utrymmena i skolan sker flera händelser där elever använder olämpliga ord mot varandra. Både flickor och pojkar kallar andra för nedsättande ord och könsord. Det förekommer även situationer där elever kastar bitar av suddgummin med hård kraft mot andra elever och det är inte alltid eleverna som har fått sakerna kastade på sig reagerar så till vida att de säger ifrån. Skolinspektionen observerar även att det förekommer att elever blir slagna med hård kraft av en annan elev. Inte heller vid dessa tillfällen reagerar eleverna, och de går inte och ber någon lärare om hjälp att stoppa situationen. I de fall en vuxen fanns i närheten när en händelse

inträffade reagerade hen med en gång och pratade med de inblandade eleverna.

Skolinspektionens tillsyn visar att skolans elevhälsa tillsammans med lärarna bedriver ett omfattande förebyggande och hälsofrämjande arbete där elevhälsans olika kompetenser samverkar för elevernas bästa. Samtidigt framkommer att detta arbete och värdegrundsarbetet i övrigt inte är tillräckligt. Skolan inte vara en plats där nedvärderande och otrevliga ord accepteras. Redan nu föreligger en risk att det hårda språkbruket och handgripligheterna har blivit en norm för många elever, vilket medför att de inte längre reagerar på nedsättande ord och slag utan ser dem som en del av vardagen i skolan.

I intervju med representanter för elevhälsan framkommer att skolan arbetar förebyggande genom att bland annat arbeta med grupp- och värderingsövningar i årskurs 1 - 3. Detta eftersom elevhälsan och rektorn sett ett behov, bland annat på grund av kulturella skillnader mellan eleverna.

I den skolenkät som skolans lärare har fått besvara finns också ett påstående som lyder "*På den här skolan respekterar eleverna varandras olikheter*". På det påståendet har en sådan hög andel som 43 procent svarat att det stämmer ganska dåligt. I skolans plan mot kränkande behandling anges som mål att skolans undervisning ska vara neutral i relation till religion. För att uppnå detta ska man i undervisningen och i vardagliga samtal med eleverna behandla frågan om religiös tillhörighet. Syftet med detta är att alla elever, oavsett religionstillhörighet, ska känna trygghet och uppskattning för sin person. De aktiviteter som anges är att alla pedagoger måste vara uppmärksamma på hur de elever som är i minoritet, vad gäller religionstillhörighet, bemöts i skolan.

I intervju med lärare framkommer att elever med en muslimsk bakgrund är särskilt utsatta i skolan. Lärarna uppger att eleverna sällan blir öppet trakasserade, men de kan behandlas som luft av andra elever. Lärarna pratar med eleverna om detta under mentorstiden och på lektionerna i religion, och frågan diskuteras även i skolans ledningsgrupp. I intervju med lärarna framkommer att elever som både är muslimer och har mörk hudfärg är mest utsatta i skolan.

Rektorn bekräftar i intervju att elever med muslimsk bakgrund kan ha det tufft i skolan. Det finns många negativa åsikter om muslimer bland eleverna i skolan. Flera elevers familjer har personliga erfarenheter av terrororganisationen Islamiska staten, vilket i sin tur påverkar deras synsätt på islam. Rektorn uppger vidare att det också finns många fördomar mot elever med mörk hudfärg, vilket gör situationen för elever som är både muslimer och har mörk

hudfärg extra svår. Rektorn uppger i intervju att situationen för de mörkhyade och muslimska eleverna diskuteras i lärargruppen. Men hon tror inte att diskussionerna återspeglas i alla klassrum och att alla lärare pratar om detta med sina elever. Rektor uppger att hon anser att skolan behöver arbeta mer med muslimer, kristna och situationen för elever med mörk hudfärg. Hon säger att lärarna måste ha stöd för att lyfta och prata om detta i klasserna.

Redan i Skolinspektionens tillsyn 2011 framkom att elever med somaliskt ursprung riskerade att diskrimineras på grund av sin etnicitet. Det hade då bland annat förekommit att de somaliska eleverna utsattes för utfrysning. Skolinspektionens tillsyn visar att Hovsjöskolan fortfarande har brister när det gäller skolans trygghet. Skolan behöver arbeta mer och tydligare för att skolan ska vara en trygg plats för alla elever. Det är viktigt att skolan omedelbart sätter in åtgärder för att inga elever ska utsättas för utfrysning eller annan form av kränkande behandling eller diskriminering. Skolan måste ta krafttag mot detta både i undervisningen och i värdegrundsarbetet. Skolan behöver skapa en värdegrund och norm där kränkande ord och handlingar inte accepteras av vare sig elever eller personal.

Skolan får aldrig bli eller vara en plats där man accepterar att elever utsatts för diskriminering eller kränkande behandling. Södertälje kommun behöver vidta kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med det hårda språkbruket i Hovsjöskolan. Ingen elev ska bli kallad könsord i skolan. Ingen elev ska heller behöva uppleva hårda slag eller att få föremål kastade på sig som en del av vardagen i skolan. Ingen elev ska behandlas illa på grund av sin hudfärg eller religions-tillhörighet. Södertälje kommun måste därför se till att Hovsjöskolan utgör en social gemenskap som präglas av trygghet, samhörighet och solidaritet och där eleverna möts av respekt för sin person.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Eftersom verksamheten vid Hovsjöskolan inte uppfyller de krav som ställs i författningarna, föreligger skäl att förelägga Södertälje kommun att vidta

åtgärder för att avhjälpa den konstaterade bristen. Redan i tillsynsbeslutet 2011 kritiserades att somaliska elever riskerade att diskrimineras på grund av sin etnicitet. Att det förekommer att elever på olika sätt blir illa behandlade på grund av sin hudfärg eller sin religion är oacceptabelt. Det är av största vikt att effektfulla åtgärder skyndsamt vidtas.

Det hårda språkbruket har pågått under en längre tid i Hovsjöskolan och påverkar elevernas vardag. Det har gått så långt att det till viss del utgör en del av många elevers vardag och inte är något som de längre reagerar tydligt över. De accepterar att kallas för nedsättande ord och hårdhänt fysisk behandling i sin skola. Detta är alarmerande och det är av största vikt att detta åtgärdas skyndsamt. Om bristerna tillåts fortgå inom ett sådant centralt område som elevernas dagliga arbetsmiljö och skoltillvaro är det troligt att bristerna även framöver kan komma att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Det föreligger även en betydande risk att förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen påverkas. Det är därför angeläget att bristerna inom detta centrala område snarast rättas till.

Det får inte förekomma diskriminering eller kränkande behandling och normen i skolan ska vara en nolltolerans mot våld, hårda ord, bland såväl elever som personal. Skolinspektionen finner sammantaget skäl att förena föreläggandet med vite. Detta med hänsyn till bristernas allvar och de konsekvenser för eleverna som bristerna fått och riskerar att få.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Södertälje kommun att senast den 11 december 2015 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärostöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper, intressen och lärostilar och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren

elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)

Åtgärder

- Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.
- Se till att eleverna ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.
- Ta hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande i planeringen och genomförandet av utbildningen.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Tillsynen visar att undervisningen i Hovsjöskolan inte alltid genomförs så att den tar hänsyn till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter eller så att alla elever ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I alla intervjuer som Skolinspektionen genomför med elever framkommer att det förekommer lektioner med bristande arbetsro. Hur vanligt förekommande det är verkar variera mellan årskurser och ämnen. Skolinspektionens skolenkät visar att hela 60 procent av de elever i årskurs 5 som besvarat enkäten instämmer i påståendet "*På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet*".

Eleverna uppger i intervju att de elever som stör är okoncentrerade och att det blir stökigt till exempel för att läraren är ny och inte känner eleverna tillräckligt väl. Eleverna upplever också att det blir mer stökigt när de har en vikarie i stället för den ordinarie läraren. En grupp elever uppger att det inte är stökigt när de har en lärare som de tycker är bra och att de då gärna fortsätter arbeta med ämnet under rasten för att lektionen är så rolig. De lärarna pratar med eleverna så att alla förstår och gör undervisningen intressant. Vidare kan de skämta med eleverna ibland. Flera elever uppger i intervju att det förekommer att elever startar bråk eller ställer en massa frågor för att slippa ha lektion. Skolinspektionen ser under lektionsobservationer exempel på detta. Några lärare är tydliga med när de sätter stopp för fler frågor. De återkopplar även frågorna och undervisningen i övrigt till saker som eleverna gått igenom på tidigare lektioner eller erfarenheter som eleverna kan ha fått utanför skolan. Vidare ser dessa lärare till att aktivera fler elever än den som ställde frågan, både i svaret och i själva frågan. Men under andra lektioner skapar elevernas frågor oro i klassrummet och läraren förmår inte aktivera och intressera alla elever i klassrummet. Frågorna och svaren mellan lärare och elev är inte heller av den karaktären att undervisningen drivs framåt. Det saknas också en koppling till elevernas tidigare erfarenheter.

I Skolinspektionens skolenkät har 35 procent av de svarande lärarna angett att påståendet "*Jag har förutsättningar att hjälpa elever som är i behov av det*" stämmer ganska dåligt. Det är vidare 13 procent av lärarna som svarat att påståendet "*Jag försöker hitta alternativa arbetssätt för elever som har svårt att nå kunskapskraven*" stämmer ganska dåligt.

Lärarna uppger i intervjuer att det är en stor utmaning att möta alla elever utifrån deras olika behov, förutsättningar och kunskapsnivåer, men att det är betydligt lättare när de är fler pedagoger i klassrummet. Lärarna uppger vidare att behovet av att vara fler pedagoger är större inom vissa ämnen. När fler pedagoger deltar i en lektion kan de arbeta i olika grupper och höja kunskapsnivån hos eleverna. Några lärare berättar att lärarna under innevarande termin har fokuserat på arbetsro i klassrummen och arbetat med självvärdering i lärarlagen. Efter varje lektion har läraren utvärderat den, i syfte att lärarna sedan ska kunna utbyta erfarenheter och ta lärdom av varandra. I utvärderingen har lärarna kunnat se att det fungerar bättre med två lärare i en stor

grupp än en lärare i en liten grupp. Även i andra intervjuer återkommer lärare till styrkan med att vara två lärare under en lektion för att hålla igång den och för att upprätthålla elevernas fokus och intresse på undervisningen.

Lärare uppger i intervju att de arbetar mycket med anpassning av undervisningen och hur de arbetar språkutvecklande. Skolinspektionen har i lektionsobservationer sett flera exempel på detta. Samtidigt är det flera elever som uppger att det under vissa lektioner är svårt att förstå lärarens genomgångar och förklaringar. Eleverna beskriver också att vissa lektioner inte är anpassade efter hur de bäst lär sig. Eleverna uppger vidare att i vissa ämnen har lärarna genomgång av samma sak flera lektioner i rad, vilket leder till att eleverna tappat intresset för att lyssna. Under lektionsobservationer ser Skolinspektionen exempel på lektioner där elever inte är aktiva och följer undervisningen, till exempel elever som lämnar klassrummet, elever som sitter och småpratar med varandra om andra saker än lektionens ämne och elever som är passiva och inte deltar utan att läraren uppmärksammar detta.

Representanter för elevhälsan uppger i intervju att det är skillnad mellan vilket stöd flickor och pojkar får i skolan. Pojkarna får mer stöd än flickorna. Att pojkarna hörs mer och är utagerande tror representanterna kan vara en orsak till detta. I skolans särskilda undervisningsgrupp finns bara pojkar. Gruppen fungerar bra, men enligt elevhälsans representanter är det tydligt att det finns en skillnad i det särskilda stödet till flickor och pojkar eftersom det bara är pojkar i gruppen. Bilden av att pojkarna får mer stöd än flickorna bekräftas av lärare. En grupp lärare beskriver att de lugna flickorna som inte klarar kunskapskraven får mindre stöd än pojkarna. Skolinspektionens lektionsobservationer visar att det framförallt är pojkar som stör undervisningen genom att prata högt eller ställa frågor som är irrelevanta för undervisningen.

Skolinspektionens tillsyn visar att undervisningen inte i tillräcklig utsträckning anpassas efter varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Utredningen visar att alla lärare inte anpassar metoder och arbetssätt i undervisningen så att de lyckas fånga alla elevers intresse. Detta medför bland annat bristande studie- och arbetsro under lektionerna. Det handlar dels om att elever tillåts vara passiva och inte delta, dels om att elever tillåts störa arbetsron under lektionerna på olika sätt. Det handlar vidare om att både hitta en undervisning som passar de elever som har svårigheter att nå kunskapskraven och de elever som lättare når kunskapskraven.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då verksamheten i Hovsjöskolan inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Södertälje kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden***Bedömning av övriga arbetsområden***

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom dessa arbetsområden.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling

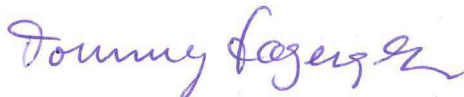
Beslut

2015-08-25
28 (30)

Dnr 43 - 2014:8522

genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

På Skolinspektionens vägnar

Tommy Lagergren
Beslutsfattare

Ulrika Palm
Föredragande

Hur man överklagar, se bilaga 3

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Hovsjöskolan

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa. När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Hovsjöskolan

Hovsjöskolan är en kommunal grundskola med elever i förskoleklass och i grundskolans årskurser 1-9. Skolan har omkring 570 elever. Lärarna är organiserade i tre arbetslag; ett för förskoleklasser, årskurserna 1-3 och fritidshemmen; ett för årskurserna 4-6; samt ett arbetslag för årskurserna 7-9. Varje arbetslag har en så kallad stadieläda som ingår i skolans ledningsgrupp. Södertälje kommun har nyligen gjort om rektorns ansvarsområde i skolan så att rektorn till sin hjälp har en enhetschef med ansvar för skolans kommunala uppdrag, exempelvis ekonomi, personaladministration och lokalfrågor.

Enligt skolans egna uppgifter läser 95 procent av eleverna svenska som andraspråk. I stort sett samtliga elever är berättigade till modersmålsundervisning. Drygt 60 procent av eleverna deltar i modersmålsundervisningen. Enligt uppgift från rektorn har 176 av skolans elever kommit till Sverige när de var sju år eller äldre.

Omkring 20 av skolans elever får sin undervisning i särskilda undervisningsgrupper på andra skolor eller i någon av skolans två egna särskilda undervisningsgrupper.

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.